

1.654

XLIII. évfolyam.

1. szám.

Budapest, 1908. január 11.

NÉPNEVELŐK LAPJA

TANÜGYI, TÁRSADALMI LAP.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK SZOMBATON.

Kiadótulajdonos: a MAGYAR TANÍTÓK OTTHONA
Budapest, VIII., József-körút 8. sz. alatt.
Előfizetési ár: egy évre 12 korona,
melyet a kiadótulajdonos címére kell küldeni.

A szerkesztő lakása:
Bpest, VII. Bethlen-utca 8. sz. I. em. 10.
A lapot illető minden szellemi közleményt,
cserepéldányt ide kell küldeni.

Felelős szerkesztő: HAVAS ISTVÁN

Újlesztendő küszöbén.

A Népnevelők Lapja ezzel a számmal pályafutásának negyvenharmadik évébe lép. Dicsőség a Népnevelők Budapesti Egyesületének, mely megindította és hosszú időn át fönntartotta, s dicsőség a Magyar Tanítók Otthonának, mely magába olvasztva ama egyesületet, élő orgánumát: a Népnevelők Lapját a legnehezebb anyagi körülmények közt sem ejtette el s most erőhöz jutva: viszi tovább s vinni és tökéletesíteni akarja oly arányban, amely szerint kell, hogy méltó legyen az ország fővárosának kétezret számláló tanító-ságához s a harminc ezeret meghaladó, az országban szerte működő többi kollégáinkhoz.

Tanulságos az a nagy mult, amely e tisztességes lap háta mögött bezárul. Tanuskodik arról, hogy anyagi tekintetben e lap folyton küzdött; ami nem is csoda, hiszen a gazdagságból teljesen kizárt tanító-ság szegény filléreiből tartotta fenn magát. Tanubizony-ságot tesz arról, hogy szellemi tekintetek szerint is mindig olyan volt, mint az a tanító-ság, amely kortársa volt. A 70—80-as évek lelkes, szociális igazságainkért küzdő tanító-sága magasra szökken-tette fel tartalmában, tekintélyben egyaránt; hírve túlszárnyalta a főváros geográfiai határát; ismerték, becsülték, tekintélynek tar-tották az ország legtávolabbi sarkaiban is. S a főváros akkori tanító-sága: Lakits, Péterfy, Somlyay: vezére is volt az ország tanító-ságának; eleje, akit ideálul vettek, akit követtek, aki után mentek: tűzön, vízen, poklok kapuján is keresztlül. Tessék körül-tekinteni ma, tessék meghallgatni azokat a véleményeket, ahogy rólunk, fővárosiakról szólnak, és kiábrándulhatunk csakhamar. Pedig a Népnevelők Lapja a legközelebb elmúlt évek folyamán egyre hangoztatta az országos érdekeket, országos hatást stbit. Én ezt sohasem elleneztem, de nem is helyesletem. Az ország tanító-sága nem azt várja tőlünk, hogy oktassuk, gyámolítsuk, hanem azt nézi, hogy micsoda legények vagyunk a magunk portáján, mekkora

az erőnk, a tudásunk, összetartásunk, tekintélyünk itt az ország szívében, s amint multkor Mósdossy tanfelügyelőnk igen jól jegyezte meg: a *világ színe előtt*, mert a külföld is Budapestet nézi és látja elsőbbit, mint mindenben: a népoktatásban is. És ha az ország tanítósa megérzi, hogy *valaki* vagyunk, bizony kellünk neki, kap utánunk követ; ideáljai leszünk. Ha pedig azt látja, hogy itt önző, nevetséges személyeskedéseken kívül egyéb alig folyik, fordul Debrecenhez, Szegedhez, Aradhoz, szóval oda, ahova érdemesnek látja.

Hogy Budapest tanítósa ma nincs vezető szerepben, azt, úgy hiszem, nem lehet tagadni; pedig én azt mondom, hogy egyeseiben itt olyan férfiak vannak, akik méltók az éltre, az elsőségre. Mi tehát annak az oka, hogy ennyire jutottunk? Az, hogy önző szempontok szerint elforgácsolódva működünk, vagy pedig közönyösen vesszük közügyeinket, és hogy a sajtónk, mig országos érdekekről írt, vagy írni akart, megfélekedett rólunk, legföljebb személyes csatározásokat engedett meg, amik aztán teljesen lerontották hitelünket. A fővárosi tanítósa szellemi és anyagi érdekeit, mi a sajtó, halaványan, gyengén szolgáltuk, és *nagyon kevesen* is szolgáltuk. Közmondásossá lett rövidlátó blazirtsággal azt mondani: hát te a Népközelők Lapjába irsz?

Minden közöny a közügyek mezején keservesen megbosszulja magát. Szomorú gyümölcseit ennek a hibának már is meghozta a kérelhetlen idő. A fővárosi tanítósa elvesztette vezérszerepét, mert hiszen a maga legégetőbb ügyeit sem bírja jól megcsinálni. Elvesztettük, — csak egy kevésbé jelentős dolgot említék — például az ismétlőt, épp akkor, amikor a drágaság a legnagyobb kezdett lenni s nem tudtunk érte semmiféle rekompenzációt szerezni. Kiszalasztottunk a kezünkben egy jogot, amely — nincs többé. Ha nekünk akkor egy mindnyájunk által támogatott, erős, egészséges sajtónk van, ennek nem lett volna szabad úgy történnie, ahogy megtörtént. Gyöngye, bábu-tanítósa a maga ügyeit sem tudja jól vezetni. Hogyan vezessen mást!

Nagy, nehéz idő előtt állunk. Szociális érdekeink forognak kockán: jó lesz erősnek, nagynak, összetartozónak mutatkoznunk be a világ előtt, hogy tekintélyünk legyen. Mert nekünk más erőnk nincsen. Hanem vagyunk kétezer, mely kétezer vesszőt egy csomóba kötve: nem törhet e semmiféle hatalom.

Ami speciálisan budapesti dolgainkat kell nekünk: Népközelők Lapjának ápolgatnunk első sorban. Itt, a sajtó mezején is legyünk kétezer egy csomóba kötve, mert kifelé ez a lap képvisel bennünket. Azért fordultam száz meg száz felé kollégáimhoz; azért kérem segítséget s kérek ezután is. Kérek anyagot, hogy az Otthon minél jobban állíthassa ki szellemi gyermekét, s kérek szellemi közremunkálást, támogatást hogy lássa a világ, mire és mennyire vagyunk érdemesek. Megtettem mindent amit elkövetnem lehetett, hogyha majdan félreálltam, ne vadolhasson senki azzal, mintha jóakarát nélkül való lettem volna.

Bizalommal, reménységgel nyitom meg a negyvenharmadik évfolyamot s kérem Istennek segítségét, hogy lapunkat olyanná tudjam tenni, mely javára legyen első sorban a fővárosi tanítósnak — hiszen ezeknek az ügye is országos érdek.

Havas István.

A mi nagy veszteségünk.

— Emlékezés Peres Sándorra. —

Irta: *Ember János.*

A 70-es évek közepén a máramarosszigeti állami tanítóképző intézet I. osztályában egy sugárnövésű, gyöngéd leányarcú fiu vonta magára társai és a tanárok figyelmét. Nem első tekintetre feltűnő különös sajátságok, hanem a gyermekifju-korban oly ritkán jelentkező kiválóságok voltak azok, amelyek az ifjuban figyelmet keltettek.

Megjelenése egyszerű, de jó házi nevelést eláruló. Mély tűzű fekete szemeiből az érzelem és jószág fénye ragyog. Szives és nyájas minden társához. Semmi sincs benne a jó diák göggyéből. Jó pajtás, anélkül, hogy cimbora lenne. Ő az osztály Benjaminja; de egyben Rubinja is. Legkisebb korára (a gimnázium 4 osztálya kitűnően végzése után csak korengedelemmel vétetett fel); de legnagyobb okosságra, jóságra, kötelességtudásra nézve. Tizenhárom és fél-éves korában már nem gyermek: valami sajátságos, de soha el nem felejthető vegyülete a naivitásában oly kedves gyermeknek és az életbölc s férfinak. Társai kivétel nélkül szeretik, becsülik, fölényét — melyet soha sem éreztet — elismerik, tanárai nagyrabecsülik és szeretik.

Ez a szépreményekre jogosító gyermekifju: *Peres Sándor.*

*

A legritkább esetek közé tartozik, hogy valaki oly nemesen, olyan szépen beváltsa a hozzája fűződő reményeket, amiként Peres Sándor beváltotta.

Mint tanuló mintaképe a kötelességteljesítésnek és tanuló-társi odaadásnak. Az ő csendes humorával résztvesz az ártatlan tréfákban, diákos csinytevésekben; de a durvabbakban soha. Nincs rá eset, hogy akár szóval, akár tettel társai közül bárkit is megbántson. A tanulói szolidaritást férfimódra ismeri és tartja a 14—16 éves gyermek.

A széplelkű fiu előljár mindenben, ami nemes és jó; de gondosan kerül mindent, ami köznap. Tanulói életének egy kis epizódjára az azóta elmúlt 30 esztendő óta soha sem tudtam meghatottság nélkül visszagondolni. Az osztályban mozgalom keletkezett, mely a Tisza forrásának megtekintését célozta. Gyalog kellett megtenni a 60 kilométernyi utat. Sokan vállalkoztunk szóval, de mikor tette került a dolog, csak négyen keltek utra. Köztük volt *Peres Sándor* is. Engemet betegség tartott vissza. Gondolatban

együtt utaztam a fiukkal. Alig vártam, hogy megérkezzenek, hogy legalább képzeletben részese lehessenek utazásuk ártatlan örömeinek. Amint megjöttek, nyomban az expedíció fejéhez, Pereshez siettem. A szegény kis vezért a nagy ut fáradalmi teljesen megtörték. Lábai megdagadtak; alig bírt hazavánszorogni. Le volt romolva, le volt sülve; ajkai kirepedeztek, „kifujta a szél”. A gyöngye, törékeny, ilyen nagy erőfeszítéshez nem szokott fizikum teljesen meg volt törve. Nem így a lélek.

— Egy kicsit elfáradtam, — mondta. De katona-dolog. Kiheverem . . . ott voltam. Ittam a mi szent vizünk, a legmagyarabb magyar folyó forrásából!

A szemei örömtől ragyogtak s beteg ajkai mosolyogtak . . . Ebben a szemek fényében tükrözött örömben, ebben a mosolyban van előttem 30 év óta Peres Sándor, az áldozatkész igaz magyar, a tett hazafiségének embere, az erős lelkű ember, aki nem érzi a fizikai fájdalmat, midőn nemes dolgot cselekszik.

*

A képesítő folyamán érte az első csapás. A vizgázás javán már átesett, midőn jött a tiltó miniszteri rendelet. Nagyon fiatal volt. Egy évre vissza volt vetve. A sablon megakasztotta. Tudásra, okosságra, életbölcseiségre ő volt köztünk a legidősebb, de csak 17-ik éves.

A visszautasítás megakasztotta. Egy év multával csak jeles képesítőt nyert; részben más emberek vizgázták, akik előtt nem állott még tisztán az ő nagy értéke.

Pályája kezdetének nehézségei erre a megakasztásra vezethetők vissza.

Am az igazi derékséget a kedvezőtlen külső körülmények haladásában végleg fel nem tartóztathatják Volt derék igazgatónk, Szováthy Lajos, soha le nem vette Peresről a szemét. S mihelyt tehette, maga mellé vette, hogy megnyissa neki a tanító-nevelés utját. Attól kezdve Peres Sándor élete teljesen egybe van forrva a magyar népoktatás történetével. Ennek a történetnek 25 év óta egyik szerény, de hatásában igen értékes tényezője Peres Sándor mint gyakorlati paedagógus, mint író és mint a tanítói és óvónői közéletnek vezető munkása.

E kegyeletes megemlékezés kereteit messze túlhaladná Peres Sándor közéleti kiváló egyéniségének rajzolása, érdemeinek méltatása. Erre is sor kerül később bizonyára méltó módon. Én ezuttal csupán egy-két szóra szorítokozom.

Mint nevelőt Perest a *jóság* jellemezte, melyet egész egyénisége visszatükrözött. Nagy értékét tanító-társai és növendékei megértették és megbecsülték. Ezek emlékeznek rá vissza hálával és szeretettel; idegenkedéssel bizonyára senki.

Írói pályáját ebben a lapban kezdette II. éves képzőintézeti növendék korában. Szőke István szerkesztősége idején *Ujfalussy* Sándor álnév alatt a családi nevelés ~~hiéből~~ vett tárcából kopogtatott be. A közleményben családapaként szólal meg szívből eredő.

→ Kőr

okos tanácsokat adva. — Szőke felismerte a tehetséget, felkarolta s utat nyitott neki a magyar pedagógiai irodalomba, melyet nemcsak sok értékes közleménnyel, tankönyvvel, de egy nagyobb szabású önálló pedagógiai művel is gazdagított. Mint író Peres a legértékesebb magyar pedagógusok közül való; európai magyar tanító, akinek mindig van mondanivalója; soha sem operál harsogó frázisokkal. A vásári zajt nem szerette; de türelmes volt iránta, mint az életnek egy jelensége iránt.

A tanítói és óvónői közéletnek vezető-munkása volt mindvégig. Az igazi értéket felismerő közbizodalom a legszebb pozíciókba helyezte, noha ő soha sem kereste az erősebb világitású helyeket. Ezen a téren is jóság, bölcsesség, józan mértéktartás tüntették őt ki. A szélsőségeket kerülte. Kis dolgokban engedékeny, de nagyokban bátor és kitartó. Az igaz meggyőződés embere, aki szívesen egyezkedik, de igazságainak lényegéből nem enged. Az ő engedékenysége nem a filiszter, hanem az életbölcs férfiú engedékenysége.

*

Mint ember egyszerű, igénytelen, szeretetreméltó. Igaz minden ízében. Kiváló tehetsége van az élet nagy dolgainak meglátására, megértésére; szíve fogékony minden nemes, szép és jó iránt.

Az élet csunya túlekedéseit csak látásból ismeri; azokban nem veszen részt. Külső sikereket nem keres, ezek keresik fel őt, mint az igazi értéknek járuléka.

Családot korán alapított. Elvett egy szíve szerint való szegény tisztviselő leányt, *Kémery Irént*, kivel egy negyedszázadon át boldog házas életet élt, bár a Gondviselés e házasságot termékenységgel nem áldotta meg. Önfeláldozó szeretet és gyöngédség jellemezte őt mint férjet is.

A társaságot szerette és felkereste. Kedves, egyszerű és szeretetreméltó volt itt is, mint tanítványai körében. Gyöngédsége és figyelme szinte közmondásos volt. A társaság örömeiben is igen mértéktartó volt. A szertelenkedést, bár elnéző volt iránta, önmagának soha sem engedte meg.

*

Az olyan ember, aminő Peres Sándor, ha 100 évig él, sem él eleget. Mily nagy a veszteség, mely férfi-kora delén történt elhalálozásával a magyar népoktatást érte.

Magyar pedagógusok.

Irta: *Schön József.*

1807-ben „készült és nyomtatódott Debreczenbenn” Magyar Fűvész Könyv címen Linné rendszere vagy, ahogy a szerzők maguk mondják: *Linné Alkoimánya szerént* nevezetes növénytani könyv. Két magyar ember: *Diószegi Sámuel* Debreczeni Prédikátor és *Fazekas Mihály* Fő Hadnagy írták e nagy jelentőségű könyvet. A Magyar Természettudományi Társaság az idén megünnepelte a könyv megjelenésének 100 éves fordulóját; a *Természettudományi Közlöny* behatóan foglalkozott a könyvvel, amely alapvető munkája a magyar tud-

mányos növénytannak, a *Magyar Nyelv* havi szakfolyóirat utóbbi számában foglalkozik a Fűvész Könyv nyelvezetével; hadd foglalkozzék vele a „Népnevelők Lapja“ mint hazánkban legrégebb pedagógiai szaklap, pedagógiai szempontból.

Nem fordítás ez a könyv. Ne féljen az olvasó, hogy idegen tudósnak eszméit és gondolatait magyar szavakba való lemásolását tartalmazza a Fűvész Könyv. Nem, két önálló magyar tudós, önálló, erős magyar gondolkodással, magyar észjárással írta a művet, csak a rendszert, a beosztást vette át a svéd tudóstól, Linné Károlytól.

Különböen is mi nem a növények leírásánál követett módszert vizsgáljuk, hanem azokat a pedagógiai elveket, melyeket az írók a „Fűvész Könyv“-hez írt „Előljáró Beszéd“-ben, a „Bévezetés“-ben és a szöveg alatt jegyzetekben fejezték ki. Ezekben pedig tiszta, hamisítatlan magyar felfogás, magyar hazaszeretettől áthatott gondolkodás nyilatkozik meg. Hát igaz, és hiába is tagadnók, van ezen elvek között akárhány, amely arra vall, hogy a két magyar tudós vizsgáló szemmel kísérté azon pedagógiai mozgalmakat, melyek a XVIII. század vége felé Európaszerte megindultak. De nemcsak vizsgáló szemmel kísérték, hanem — ez kitetszik beszédükből — elfogadták, befogadták és átalakították a helyesnek elismert pedagógiai elveket a maguk magyar eszével és tudásával.

Csak nem kívánhatjuk a XVIII. században élt tudóstól, hogy Rousseauról, Pestalozziról ne tudjon semmit! Hiszen a magyar tudományozomj odavitt magyar embert Svájcba Pestalozzi lábaihoz!

Most már megszólaltatom a magyar pedagógusokat a maguk beszédje és helyesírása szerint és egybevetem 100 év előtti elveiket a ma érvényben lévőkkel:

1. „Erősenn hiszszük, hogy nints jobb, könnyebb és bizonyosabb módja a plánták részeivel való megismerkedésnek, mint az a' mellyet javasoltunk; t. i. hogy az ember ne a' házbann és festésből, hanem a mezőn, erdőn, kertben, magából a természetből lássa azokat a virág-levél-és egyéb formákat, mellyeknek a Bévezetés nevet ad.“

A 100 esztendővel később kiadott miniszteri „Tanterv és Utasítás az elemi népiskola számára“ csak más helyesírással ugyezeket mondja: „A tanító tehát arra törekedjék, hogy a tananyag egy-egy részletének vagy legalább egy-egy csoportjának tárgyalását a szabad természet és az emberi foglalkozások közvetetlen megfigyelése előzze meg, más szóval: a természetrajzi oktatás javarésze az udvaron, a kertben, a mezőn, az erdőben folyjon le.“ (Lásd T. és U. 167 old. 9.) Ime, Diószegi és Fazekas magyar pedagógusok 100 évvel előbb adták ugyanazt a helyes utasítást, amit a ma élő magyar pedagógusok adnak. Adja Isten, hogy 100 esztendő múltán ne kelljen ezt újra a magyar tanítónak utasításul adni!

2. „— a' Tanítás, se a' bő beszéd miatt unalmas, se a' rövidség miatt homályos ne légyen“ Úgy van! Igazuk van a derék

magyar pedagógusoknak. Áll ez manapság is! Böven kifejtve utasítja erre a miniszteri Tanterv és Utasítás is a tanítót. (L. u. o 53—55. old.) Sarkpontja ez az elv az egész tanításnak, a tapasztalatból leszűrte, a lélektantól igazolt igazság. De tanító legyen ám, aki ezt valóság szerint meg is teszi. Ritkán teheti. A fiatalját elragadja a hév, az öregjét a korral járó bőbeszédűség. Pedig szűk szavú a magyar ember'.

3. „— Kétféle Tudományt öszvezevarni mindenkor káros. Mi haszna beszélünk addig a' Fűvek' hasznáról, míg azokat magokat az ember nem esmeri, 's a' megesmérése módját sem tudja?“ Ezt az elvet a szerzők nem írhatták Comenius Amos János (1592—1671) Didaktika Magnájában kifejtett 5-ik alapelve után, mely így szól: „A természet túl nem terheli magát, kevéssel elégzik meg. A tanítványoknak nem kell különfélet egyazon időben nyújtani.“ Inkább technikai okok hatottak közre, hogy könyvük — ezt maguk is bevallják — ne legyen nagy terjedelmű, tehát drágább. Ők csak a növényt ismertetik, hasznáról, alkalmaztatásáról szót se szólnak. Ma másképp kellene ezt az elvet kifejteni és kifejezni. Ma a természetrajzi tárgyak oktatásánál biológiai alapon kell tárgyalni. „A biologia az állatok és növények *életfeltételeit* okozati viszonyba állítja testük *alkotásával*.“ (L. T. és U. 264 old. 4.) A Herbárt-féle tanítási fokozatok kiegyenlítik az ellentéteket.

4. „A' név' tudása pedig a' dolog esmérése nélkül, reánk nézve üress, és semmit se tévő hang“ Rousseau így kiált fel. „Dolgokat! Dolgokat! Nem ismételhetem eléggé, hogy a szavaknak fölötte sok hatalmat engedünk.“ A miniszteri T. és U. nagyon sokszor hangoztatja, hogy ne a neveket, ne a szavakat gyakoroljuk. „Sajnálattal tapasztaljuk, hogy a földrajz tanítása ma sok helyütt nem egyéb, mint a puszta nevek emlékezetbe vésése, ezért a gyermekeknek nem érdekes, sem nem hasznos“ (L. T. és U. XIII. 9.)

5. „Megtetszik magából a könyvből, hogy mi, minden előttünk tudva volt alkalmazatos magyar nevezeteket betsbenn tartottunk, és meg hagyunk: de meg kell vallani, hogy azok közt a' bábaelte fűnevek közt, mellyek a köznép szájábann sőt könyveinkben is forognak, sokann vannak botránkozató, babonás, helytelen, tsűf nevek, sőt olyan gyalázatosok is, mellyeket betsülletes ember szájára venni is átallana.“ Tehát küzdenek a babona ellen, harcolnak a gyalázatoság ellen, gyomláznak, pusztítanak, irtanak minden aljasságot, hogy a magyar nemzetet még a kifejezésekben is az igaz tudomány magasságára emeljék. Ime, ez az az esztétikai ízlés, melynek növendékeinkben való kifejlesztésére ma törekszünk; ime, a vágy, hogy a babonás hitet, a kuruzsolást megszüntessük.

6. „— mert a' tudomány előtt a' tudatlanságnak, és a' világoosság előtt a setéségnek oszlani kell.“ Bizony, ez volna célja minden tanításunknak és nevelésünknek! Eloszlatni, megszüntetni a sok tudatlanságot, azt a szégyenletes állapotot, hogy hazánkban még mindig az analfabéták százalékszámát kelet és nem nyugat felé mutat; eloszlatni és megszüntetni azt a tunyaságot, nem-

törődömséget, mely szerint másokra bizzuk a kultura fejlesztését és aztán a kész után, a mások szerzeménye után kinyújtani kezünket. Dolgozzunk, teremtsünk, szerezzünk mi magunk, istenadta magyar eszünkkel, ahogy ezt tudták és tették elődeink száz meg még száz esztendővel ezelőtt. És ünnepelje a magyar tanítótság Diószegi Sámuel és Fazekas Mihályt azzal, hogy kezébe veszi a világító szövetneket, hogy eloszlassa a tudatlanságot és setéséget.

A havi értekezletek.

Irta: Szabó Kálmán.

Azok közé az emberek közé tartozom, akik inkább kontemplálódnak, de vagy semmit, vagy legalább is igen keveset beszélnek. Nem csupán annál a közfelfogásnál fogva, mintha talán beszélni ezüst, hallgatni arany volna, bár ez sokszor igaz, hanem azért, mert a sok beszédet sem magamtól, sem másoktól a természetem nem veszi be. Példabeszéd különben is, hogy sok beszéd: szegénység. Ez a hitágazatom nekem is. Amint vallom pedig ezt a nézetet az egyénbeszédre, azonképen vallom a tömegbeli, úgynevezett váltakozó beszédre is. Innen az is egyik nézetem, hogy valamint az okos ember csak akkor szól, ha mondani valója is van: azonképen a tömegnek, vagy hogy egyenest a tárgyhoz simuljak: a havi értekezleteknek is csak akkor kell beszélniök, ha mondani valójuk is van. Mert ha nincs, és mégis beszédre gyűlnek: a gyűlés csak üres szalmát csépel. No de meglehet, hogy csak én gondolkodom így.

Ilyen célnélküli összejövetelnek tartom én szertelenségükben a havi értekezleteket is. De egyszersmind idő és egészség pocskolónak is, mert időmtől és pihenésre szoruló egészségemtől fosztanak meg anélkül, hogy nekem azért úgy is, mint egyénnek, úgy is, mint a közélet emberének valami megfelelő ellenértéket is nyújtanának. De a köznek se használnak ezek a szertelenségbe hajtott értekezletek, amint az az alábbiakból egész bizonyossággal ki is fog tűnni. Bizonyítok.

A havi értekezletek tárgyai főbb vonalakban rendszerint ezek: jegyzőkönyvi felolvasás, — körlevelek felolvasása, — a beiratások előkészítése, létszám nyilvántartás, törzslapok kiállítása, illetőleg korrekciója, kiskönyvek kitöltése, tanrendek megkonstruálása, külső tanmenet, a gyerekek vallása, könyvek kiosztása szegény gyermekeknek, napközi otthonok, kimaradások, mulasztások, intések, mulasztási napló, anyakönyv és statisztika, az igazgató tanításbeli észleletei, stb. Ami ezeknek a jelöléseknek cselekvőségét illeti, amint látszik, ezek mind olyan dolgok, amiket minden tanító képes magamagától, tehát utasítások és megbeszélések nélkül is elvégezni. Kivéven persze a tanári végzések ismeretlen rendelkezéseit. De ezeket a végzéseket is jobb volna idejében a tantestületi

szobában üveg alatt kifüggeszteni, mint esetleg egy hónap múlva az értekezlet elé vinni.

No most már kérдем: lehetnek-e ezek a mindenkitől tudott dolgok egy értekezletnek méltó tárgyaivá? Csak tessék gondolkodni. Ugy-e, hogy: nem. És mégis tárgyai. Még pedig mindenkori tárgyai. A papagályról van megírva, hogy egy év alatt megtanulja a ház szokványos beszédét. Hát csak a tanító nem tudná egyszeri hallás után elsajátítani a ház rendjét? És ezekről a szokványszerűségekről mindig drága jegyzőkönyv lesz vezetve. Minek? És ezt a jegyzőkönyvet mindig fel is terjesztik. Minek? És ezt a 80, vagy nem tudom én hány jegyzőkönyvet valaki mindig át is nézi. Minek? — A forma uram, a forma. Ez öl meg nálunk mindent. Én csak azt az embert sajnálom, keresztényi lélekkel, aki ezeket a jegyzőkönyveket átásítózza. Istenem, milyen nehéz kenyeret eszik az ember anélkül, hogy a köznek ezzel a munkájával egy gyűjtőszál nem sok, csak annyit is használna.

Az igazgatói megjegyzések még volnának valamik. De tett-e még valakit az igazgatói megjegyzés jó, vagy csak tűrhető tanítónak is? Senkit. — Miért? Mert kérem szívesen a tanítói mesterségnek olyan sok, egy lélekzetre szinte elszámálhatatlan kellékei vannak, hogy azokat, ha félrecsusznak, nem lehet ám amúgy sommásan helyreigazítani, mint a félrecsapott kalapot. Nem lehet pedig azért, mert ezek részint szerzett javak, mint: komoly előtanulmány, folytonos önképzés, magamagán végzett gyakorlati észleletek stb., tehát már ezekért sem; részint öröklöttek, mint: élnék temperamentum, sok invencionális képesség, nagy értelmi erő, az akaratnak, a törekvésnek, a moralitásnak bizonyos emelkedett foka, ezekért meg végképpen nem. Így állván a dolog, azért újlag kérdezzük, elképzelhető-e az, hogy valakit egy igazgatói megjegyzés, még ha az olyan talpraesett is, képes volna szerzett, vagy öröklött tanítói betegségéből kigyógyítani. Bizonyára, hogy: nem. Mert ha ez így volna, akkor a suszterinas bátran lenézheti a pedagógiát, mivel az ő mesterségét nem egyes efemer természetű megjegyzések árán, hanem háromévi izzadással lehet csak elsajátítani. De ha élnének, az alkímisták is elszégyenlenék magukat amiatt, hogy ők nem tudtak bádogból aranyat csinálni. Amint látszik, a havi értekezleteknek ez a látszólagosan fruktuális oldala is kárba vész.

Az értekezleteknek másik komoly és talán csakis ez az egyetlen komoly tárgya volna a tanácsi végzések, tanfelügyelői átiratok felolvasása. Ámde ezekről éppen fentebb mondtam, hogy célszerűbb volna azokat brevi manu a tanítótestületi szobában kifüggeszteni.

Nem azt mondom, hogy az értekezleteket szüntessük be, csak azt, hogy azok számát redukáljuk. Redukáljuk pedig azokat tízről négyre. Ennyi tökéletesen elég volna. És ami a fő, a cél is el lenne velök érve. Legyen egy szeptemberben: az iskolai élet előkészítése végett. A második és harmadik karácsony és husvét előtt: az egyes osztályok beléletének beszámolója és a negyedik

juniusban: a végeredmény konstatálása végett. Ez untig elég volna. Ekkor lenne az értekezletnek tartalma is, tehát becse is, de talán még közkedveltsége is. De így, ahogy most van: nem egyéb az, mint csengő érc és pengő cimbalom, amelynek hangja van, de értéke nincs. Ezt szeretném én ebben az új esztendőben elérni!

A tanítók kitünően vannak fizetve.

Ilyen című cikkünkre a következő sorokat vettük *Platthy György dr.* bizottsági tag urtól:

Tisztelt Szerkesztő Ur!

A Népnevelők Lapja múlt évi 25-ik számában két helyen is foglalkozik velem és megjegyzéseket fűz ahhoz a közleményhez, mely a *Pesti Naplóban* megjelent és a pénzügyi albizottságban a tisztviselők drágasági pótléka ügyében kifejtett álláspontomra vonatkozik. Kérem, sziveskedjék becses lapjában a következő helyreigazításnak helyt adni:

Mindkét közlemény a *P. N.* hir-adását kommentálja. Ki kell jelentenem, hogy a *P. N.* közlése valóságos torzképe annak, amit mondtam, sőt lényeges pontjaiban valótlan is. Méltóztatik tudni, hogy az albizottság zárt ülésben tárgyalt és ennél fogva az erről szóló értesítések a dolog természeténél fogva szigorú ellenőrzésre szorulnak. Ezt az ellenőrzést én az ülés zárt jellegénél fogva nem gyakorolhatom, de különben is a törvényhatóság többsége ellen elfoglalt álláspontomnál fogva, annyi igaztalan támadásnak vagyok kitéve, hogy egyebet sem kellene csinálnom helyreigazításoknál. Ezt nem panaszként mondom, hanem valóság gyanánt akarom megállapítani. De ha a helyreigazítást a *P. N.-ba* nem is küldtem be, annál szükségesebbnek látom azt a Szerkesztő Ur szaklapjával és olvasó közönségével szemben, bár ismétlem, hogy zokon veszem, hogy t. Szerkesztő Ur készpénznek vett egy oly közleményt, mely a napi sajtó többi lapjában nem látott napvilágot; sőt némely napi lap ellenkező tartalommal hozta.

Az említett gyűlésen én igen is, szigorú kritika alá vettem a tisztí kart, a tanítóságot sem véve ki, ez a bírálat tárgyilagos volt és nem ment túl a megengedett határokon. Ez a bírálat nekem nemcsak jogom, hanem első rendű kötelességem is, mert mint törvényhatósági bizottsági tagnak legkomolyabb feladatomban a tisztíkar szemmeltartása, melynek kezében a főváros közigazgatása, vagyona, sőt erkölcsi érdekei is letéve vannak. Ezt a bírálatot a jövőben is gyakorolni fogom, ha arra tárgyilagos okom lesz. Ez a bírálat azonban, — és ez a lényeges, — *jóindulatú volt* a tisztíkkal szemben, mert azt igen is indokul használtam fel a drágasági pótlék elfogadása mellett. Valótlan az, hogy én a tanítók fizetésemelése ellen nyilatkoztam, vagy hogy különbséget tettem volna a férfi és női tanerő között. Én a tanács javaslatát *változtatlanul* fogadtam el és tudtommal ezt az álláspontot az albizottság-

ban egymagam képviseltem. Való, hogy szükségesnek tartottam az összehasonlító adatok beszerzését is, de csak azért, hogy az által a tanács javaslata még jobban legyen megindokolva. Viszont hajlandónak nyilatkoztam másnap, harmadnap, sőt rendkívüli időben is folytatni a tárgyalást, hogy a javaslat még december végén a közgyűlés elé kerüljön.

Ami pedig a közleménynek azt a részét illeti, hogy a tanítók kitűnően vannak fizetve: ez a kijelentés is ily alakban téves. Én arra mutattam rá, hogy a tanerőknek külön jövedelmük is van, amilyenek az iparoktatási díj, külön óradíj stb. De ezt sem azért mondtam, hogy ezek elvétessenek, hanem ezzel érveltem amaz indítványom mellett, hogy a tisztikar nem tanítói részénél szintén lehetne segíteni ilyen külön díjazások behozatalával. De minderre nem fektetek súlyt, mert hiszen az a fontos, hogy én a drágasági pótlékot a tanács javaslata értelmében egész terjedelmében nemcsak elfogadtam, hanem azért sikra is szálltam.

Egyébként is ne méltóztassék arra nézve, hogy én a tisztikarról, vagy különösen a tanítói karról miként gondolkozom, egy ellenőrizhetetlen sajtó közleményre alapítani véleményét. Ugy tudom, nemcsak magam, hanem a Szabadpolgári Párt is, amelyhez tartozom, a mi felfogásunknak már több ízben világosabb bizonyítékát adta. Mind magam, mind elvbarátaim minden alkalommal sürgettük a fizetésrendezést és a nyugdíj revízióját, ez iránt külön is tettünk indítványt és interpelláltunk is. Legutóbb is, mikor a kórházi orvosok fizetésrendezéséről volt szó, annak barátaimmal együtt a leghatározottabban ellene nyilatkoztam és pedig abból az indokból, hogy nem szabad a tisztikar egyik, vagy másik részét a fizetés rendezéséből kiszakítani, mert ez a fizetésrendezés elodázását jelenti.

Ily körülmények közt méltán elgondolhatja T. Szerkesztő Ur, hogy a becses lapjában közzétett megjegyzéseket reám vonatkozólag alaptalanoknak találtam.

Budapesten, 1908. jan. 8.

Kiváló tisztelettel maradok
Platthy György dr.

*

Megjegyzés. Helyt adunk ennek a nyilatkozatnak, mert *Platthy György dr.* megcáfolja azt, mintha a tanítók kitűnően volnának fizetve. Nem mondta, s hogy ezt nem is vallja, bizonyítja azzal, hogy a tanács javaslatát az albizottságban pártolta. De ennek ellenére is megjegyezzük a következőket: A Pesti Naplót nagy közönség olvassa, mely a nevezett tudósítás nyomán különös fogalmat alkothat magának a kitűnően fizetett tanítóságról, mely mégis drágasági pótlékot kér. Tán mégis ott kellett volna annak idején megcáfolni a valótlanságot, akkor mi sem írtunk volna *Platthy* úr ellen. Az iparoktatási díjra és külön óradíjra pedig az a megjegyzésünk, hogy míg az előbbit a kétezret számláló testület-

nek csak egy kisebb része élvezi, az utóbbit már *senki*, mert negyedik esztendeje, hogy a tanács megszüntette. Ez is azt mutatja, hogy a biz. tag urak nincsenek elég alaposan tájékoztatva anyagi helyzetünk valóságáról. Azt a jóakaratot azonban, melyről ez a levél tanúskodik, szívesen s kötelességszerűen honoráljuk azzal, hogy a Platthy György úrra vonatkozó megjegyzésünket tárgytalannak nyilvánítjuk. Nekünk nem célunk a harc, csak eszközünk igazságos érdekeink megvívására. *Szerkesztő.*

Egyesületek. Lapok.

A M. T. Otthonának Röck Szilárd ünnepe. Évről-évre gyarapodik és szépül ez az ünnepség, amely a tanítók egyik legnagyobb jótevőjéről: Röck Sziládról veszi nevét. Az előző esztendőben *Rákosi Jenő*, *Prohászka Ottokár* stb. adtak fényt ennek az immár hagyományos napnak, ebben az évben *Teleky Sándor* gróf mondott egy olyan szárnyaló, gyakorlati pedagógusra valló beszédet, amelyből nemesedhetett, okulhatott minden lélek, mely azt hallani szerencsés volt. A fényes beszéd gondolatmenetéből kiemeljük a következőket:

A 18. század Rousseau és Pestalozzi népnevelési működésével végződött, a 19. századra Herbart, Fröbel tettek irányító hatást. Tizenhat éve figyeli, mint módosul az iskola az élet nagy követelményeihez s dolgozik a tanítókkal. A jelen kulturája mindig folyománya az elődök tetteinek; az ő gondolatvilágukra építjük a mi működésünket. Az egyén megívta szabadságharcát, tisztázta viszonyát a társadalommal szemben; átalakult. Pestalozzi nyomában az új társadalmi működés a munka jegyében indult meg, Bismarck mondása szerint, közgazdasági szellem, gazdasági harc; a jövő nagy harca. Az egyént e harc megvívására készíti elő az iskola, megszűnik az ósdi szellem, a gyermekekkel szeliden, észszerűen bännak, megszűnik a felnőtt mindenhatósága. Eszébe jut egy kis erdélyi gimnázium, amelyben tanulmányait végezve, látta a mindenható *bot* működését. Az ifjuság összetartott, egymást védte a tanárok ellen, ha kellett: még hamis tanúzással is. Csak pillanatnyi siker volt az elrettentés. A nevelés célja a gyermek jellemének fejlesztése saját akaratának irányításával. Jó környezetben a gyermek is jó s az őszinte szeretetből fakad a részvétel is. Egy vak fiú esete jut eszébe, akit osztálytársai felkaroltak és gyámolítottak szeretetükkel. A *bot* helyét ma modern, igazságos szellemi nevelés foglalta el. Bevonul az iskolába a tudomány is; a gyermek ápolása, megfigyelése, a gyermeklélektan eredményei érvényesülnek; türelem, gondozás: a durvaság helyett. Az agy befogadó képességének vizsgálatával megállapítják a tananyag mennyiségét. Gyógypedagógia, iskolai egészségügy, játék, elfoglalják jogos helyüket.

Wellington a waterlói csata győzelmét a játékoknak, a játéktereknek köszönte. Művészi nevelésről beszélünk már, a virág, a festmény hatásáról; nemi kérdésről, a koedukációról iskoláinkban; másrésztől: a felnöttek oktatásáról, a szociálpedagógiáról. Az iskola nemzeti szellemben előkészít a létért való küzdelemre; erkölcsi erőkre gyakorolja, megtanítja cselekedni tanítványait. Az írás és olvasás csak eszköz, hogy az élő valóságot az iskolával összekösse. Kert, virág, a föld szeretete; napközi otthonok, nyári üdülő-telepek, erdei iskolák: ime mind az életbe tolják bele az iskolát. Kézimunkáról, naturstudiumokról beszélünk; és azokat tanítjuk. Az angol iskola élete a természetben folyik le, közvetlen megfigyelést szerez a természet jelenségeiről; valóságos kertészetet és állattenyésztést űz. A naturstudiumok célja az élő természettel való aktív foglalkozás s az angol iskola e téren új diszciplinákat teremtett. Az élő természet a legolcsóbb és legtermészetesebb szemléltető eszköz. Itt van a nagy, az óriás változás. A termés a miénk. Vegyük ki belőle mindazt ami jó, hogy felhasználhassuk jövő céljainkra.

Percekig tartó taps volt a beszéd jutalma. Ezután *Kemény* Simon mondta el emlékbeszédét Rökk Szilárdról, mely szintén megragadta a tanítóság érdeklődését s becses tulajdonságainál fogva hozni fogjuk jövő számunkban.

A szép megnyitó beszédet *Barca* Albin, az Otthon elnöke mondotta, kiemelve, hogy az eszmények tündöklő fényénél világot gyújtunk egy nagy férfiúnak, hogy magunk is okulást, gyönyörűséget leljünk. Ő is rekesztette be méltóan a szép ünnepet.

Hálás köszönettel adózunk itt a „Budapesti Polgári dalkör“ derék tagjainak, karnagyukkal *Jandl* Bélával egyetemben, akik gyönyörű énekükkel magasra szökkentettek fel a szívek érzelmeit. A hatóságok részéről megjelent *Mosdóssy* Imre kir. tan. tanfelügyelő; *Bárczy* István polgármester és *Piperkovits* Bátor tanügyi tanácsos kimentésüket kérték.

A Magyar Gyermektanulmányi Társaság jan. 4-én *Teleky* Sándor gróf elnöklete alatt értekezletet tartott, amelyen *Ranschburg* Pál dr. ideg orvos, a kísérleti szakosztály elnöke terjesztette elő jelentését a szakosztály működéséről az 1906-1907 években. Beszámolt a körülbelül 100 iskolásgyermeken végzett emlékezeti s a másfél száz gyermekben végzett számolási vizsgálatokról. Mintegy tízezer mérésből lett megállapítva a gyermek emlékezetének fejlődése 6-12 éves korig, az emlékezet terjedelme és gyorsasága s ezek összefüggése a gyermekek átlagos értelmességével. Kiderült, hogy bár kivételek itt is vannak, kétségtelenül az emlékezet megragadó és megtartó ereje jobb, a visszaemlékezés gyorsabb az intelligensebb gyermekeknel. A normális gyermekek egy részénél 24 óra múlva az emlékezet terjedelme nem fogy, sőt ellenkezőleg gyarapszik, mert számos gátlás, mely közvetlenül a felfogás után fennáll, ez idő alatt megszűnik, akár csak egyes dallamok, amelyek meghallgatása után másnap, vagy két nap múlva jutnak eszünkbe. Gyengetehetségüknek ezt a jelenség egyetleneszer sem fordult elő. A számolási vizsgálatoknál kiderült, hogy a tizes számkörben a legkönnyebb művelet a szorzás, legnehezebb a kivonás. Ki volt mutatható, hogy bizonyos kornak a számolás minő gyorsasága felel meg s hogy a tanítók által jó, közepes és gyenge számolókként feltüntetett gyermekeknel a számolás gyorsasága arányos az osztályzattal. A gyengetehetségű gyermekek számoló tehetsége még több évi külön oktatás mellett is átlagban, legfeljebb a 8-9 éves normális gyermek számolási készségét éri el. Az előadó kiegészítve a szellemi művelet ereje és gyorsasága egységesen fejezhető ki s a gyermek tudása bizonyos téren minden egyéni mértegejestől függetlenül, teljesen tárgyilagosan fejezhető ki. A beszámolót tetszéssel fogadta a társaság nagy vendégközönsége.

A Budapesti Hiv. Tanítótestület igazgatótanácsi ülését ez évi január 4-én tartotta meg *Trajtler* Károly elnöklete alatt. Az elnök a napirend előtt *Peres* Sándor érdemeiről emlékezett meg. *Rákos* István indítványára pedig határozatba ment, hogy *Peres* siremlékének felállítására gyűjtést indítanak. *Egri Tóth* Kálmán titkár jelenti, hogy a közoktatási miniszter megengedte, hogy a Nemzeti Múzeum megtekintésére érkező tanulók csapata előtt bármelyik hétköznapon a külön bezárva levő tár megnyitassák, ha ilyen kérését az iskolai hatóság a Múzeum igazgatóságának két nappal előbb bejelenti. *Tóth* Kálmán titkár jelenti továbbá, hogy a f. tanács újabb 1000 korona pénzsegélyt utalványozott a tantestületnek. Jelenti, hogy az elnökség a folyó tanév elején az „Orsz. Pedagógiai Könyvtár és Tanszermúzeum“ elnökségével egyetértve, nagyérdékű előadásokat rendezett nagyszámu hallgatóság előtt. Az igazgató-tanács hálás köszönetet mondott az előadókknak, nevszerint *Miklós* Gergey, *Farkas* Sándor és *Váγγελ* Jenő tanároknak. *Jeny* Józsefnek, aki a IX. ker. kör elnöki állásáról lemondott, köszönetet szavazott a tanács eddigi működéséért. Az érdekköri elnökök jelentést tettek a lefolyt év munkásságáról. A kerületi körök január és február havi közgyűléseinek tárgysorozatába fölvetett: „A magyar nyelvi oktatás módszere.“ Előadó mind a tíz kerületi gyűlésen *Weszely* Ödön dr. A körü gyűlések az egyes kerületekben a következő napokon lesznek: I. kerületben január 14-én, II. kerületben január 17-én, III. kerületben január 21-én, IV. kerületben január 24-én, V. kerületben január 27-én, VI. kerületben január 31-én, VII. kerületben február 4-én, VIII. kerületben február 7-én, IX. kerületben február 11-én, X. kerületben február

14-én. Ezenkívül az új alapszabályokat, melyeket az igazgató-tanács tárgyalás alapjául elfogadott, fogja megvitatni a kerületi tanítószék. *Ágotai* Béla az ipariskolai érdekkör elnöke jelenti, hogy az inasok nyilvántartására szolgáló iroda egyedül nem teljesítheti feladatát. Felírták a fővárosi tanácshoz, hogy iparágak szerint öt ilyen irodát állítsanak fel. Az iparosiskolák igazgatóinak fizetésjavítása s a tanítás alól való felmentése érdekében szintén eljártak. Foglalkoztak azzal a kérdéssel is, miképp lehetne elejét venni, hogy egyes nemzeti ünnepeken az inasok megtagadják a Himnusz éneklését. Az érdekkör felszólítására a tanítótestületek foglalkoztak ezzel, ahonnan igen értékes munkák érkeztek be, amelyek az inasiskolák belső életére vonatkozólag is értékes javaslatokat foglalnak magukban. Ezeket az érdekkör legközelebb feldolgozza. A gazdasági s haztartási (ismétlő) iskolák tanulóinak összeírásával, nyilvántartásával s beiskoláztatásával is foglalkozott az érdekkör. Egri Tóth Kálmán, a tanítói érdekkör elnöke vállalta végül a tanítói érdekkör működését, mely főképp a szolgálati pragmatika elkészítésével foglalkozott, miután az ülés véget ért.

A Néptanoda megszűnt. Negyven esztendeig harcolt a tanítói törekvések diadaláért, sokszor veszedelmek és szorongatások közepett; sok törekvésének győzedelmét is látta: mégis elpusztult vértelenségben. Az anyagi terheket nem bírta már tovább; tulajdonosa, szerkesztője, lelke: *Schneider* István — fölszámolt, mint üzleti nyelven mondanák. „Ilyen bolondnak is kell lenni“ fakad ki keserűen. Korára is hivatkozik, fáradságára is, mi pedig sok hervadhatatlan érdemét látjuk. És egy szomorú tanulság is meredezik előttünk, az, hogy a tanítók törekvéseiknek leghathatósabb eszközét: sajtójukat nem becsülik, nem istápolják kellően, igazán. Uton-utfelem apró-cseprő lapocskák keletkeznek, amelyeket leginkább beteges személyi ambíciók hoznak létre; elforgácsolódik erőnk, fogyatkozik tekintélyünk, mert az ilyen összetakolt dib-dáb, izléstelenül megszerkesztett lapocskák: nem emeli még külsejével sem a tanítószéket. A közismert, nagy múlttal bíró, tapasztalatokban gazdag újságjaink pedig elpusztulnak, csak azért, mert ezerfelé elforgácsolódunk. Nem okos politika ez, meg fogjuk inni ennek a nembánomságnak a keserű levét. Tünetei már is mutatkoznak a szétszakadozásban, közös érdekeink fel nem ismerésében. Az a mi nagy bajunk, hogy kevés „ilyen bolondunk“ van, mint ez az örökké ifjú, lelkes *Schneider* István!

Irodalom.

Ispiláng, ispiláng . . . Ezen a címen jelent meg a karácsonyi könyvpiacon egy gyönyörűsége, kedves képes könyv, tele zengő-bongó, melységes érzésű versikékkal, amelyeknek szerzője már nem ismeretlen a magyar gyermekirodalomban: *Pósa Lajosné*. Nagy lelki élvezettel olvastuk ezeket a költeményeket, amelyeknek tárgya, hangja, muzsikája igazán a gyermekvilág költészetéhez tartozik, és mégis elandalogtunk rajtuk magunk is, mi, a felnőttek. Ez ennek a hatvan verset tartalmazó képes könyvnek a legnagyobb dicsérete. Az a jó gyermekvers, amely olyan, hogy a nagy is megtalálja benne a póézist. *Pósa Lajosné* verseiben pedig mindenütt ott csillog a költészet tündöklő délibábja. Pattogó versben, lágy muzsikában hallunk illetve olvasunk itt dalt az eltörött babáról, a tavaszról, a kis kertészekről, a fülönfüggőről, a vízről, az erdő özikéjéről, a forrásról. Magduska köszöntőjéről, Évike imádságáról, a szüretéről, a napernyős kislányról, a drótostótról, a kis piktorról a piros pünkösdről, a szerető testvéréről stb. Ez csak néhány kikapott tárgy a sok

közül, amelyet a Pósa Lajosné költészetének aranyfonalai át meg átszőnek. Tiszta, színmagyar világ, egészséges, zengő magyar nyelv, jóízű, a tárgyaknak költői szeretete, mélység, kedves, szelid humor: ime, csokorba szedve azok a tulajdonságok, amelyek jellemzik az **Ispiláng, ispiláng** c. gyermekverskötvet. Ilyen tulajdonságokkal felruházott könyv pedig megérdemli, hogy a magyar tanítók is érdeklődjenek iránta és terjesszék mindenfelé. Irányítsák rá a gyermekvilág figyelmét, mert még mindig — sok idegen szellemű, fordított, rossz könyvvel ölik a szülők gyermekeiknek sarjadzó üde szellemét. Ettől a könyvtől pedig felvidul, mélyül, gyarapodik a gyermeki lélek, s friss magyar levegőt szív magába. Kiadta *Singer* és *Wolfner* könyvkereskedése. **Vas.**
Ára 3 korona.

Az Olcsó Könyvtár új füzetei. A népszerű gyűjtemény első füzetét *Ötven év előtt*, írta *Jókai* Lajos. Elbeszéléssé formált emlék ez a könyv; első emlékei egy fejlődő gyermekléleknek, az író lelkének, „néhány kicsiny történet a boldog időből.“ Ára 1 kor. — *Stifter* Adalbert *A Kondor* című beszélye a második füzet. Romantikus, költői, de pittoreszken eredeti német novella ez, egy fiatal festőművész s egy férfias erejű, ritka szépségű nő szerelmi regényét tárgyalja. Ára 40 fillér. — *Voltaire* világhírű művét: a *Candide, vagy az optimizmust*, *Langer* Ignác gondos fordításban adja az *Olcsó Könyvtár*. A felvilágosodás századának vezető szelleme tudvalevőleg e regényét is eszméinek propagálására írta *Candide*, a fő hős, ártatlan lelkületű, rokonszenves ifjú, akiben *Voltaire* a gyakorlati élet optimizmusát festi. Ára 1 kor. — *D'Amicis* egy elbeszélését olaszból *Elek* Arthur ültette át magyarra. *Furio* a címe s „A szív“ világhírű szerzőjének e remekműhöz hasonló szellemű könyve. Egy tizenöt éves kamasz a hőse, aki szerelmes lesz sógornejába, míg egy idejében alkalmazott nyakleves el nem intézi a már-már veszedelmessé válni kezdő bonyodalmat. Ára 60 fillér. Az utolsó füzet végül *Sterne* „*Érzékeny utazásai*“-t adja még abban a klasszikus fordításban, mely *Kazinczy* Ferencről származik s melyhez *Berki* Miklós írt előszót. Erre a könyvre tán legjellemzőbb, amit maga a mult század közepén élt, sokáig félreismeret, de kétség-telenül gondolatgazdag és szellemes író írt egy barátjának 1867-ben munkájáról: „célom az volt, hogy a világot és embertársaimat szeretetre tanítsam, még pedig sokkal nagyobb mértékben, mint ahogy a szeretetet gyakorolni szoktuk.“ Ára 1 kor. 20 fillér.

Tanügyi, társadalmi élet.

Felolvasó ciklus az Otthonban. A Magyar Tanítók Otthonának legutóbbi választmányára *Nagy* László indítványára a gyermek esztétikai neveléséről a tél folyamán fölolvassó ciklus rendezését határozta el. A tervezet szerint a következő előadásokat tartják meg, melyekre előadókat *Nagy* László részint már fölkerít, részint még től fog kérni. Ezeknek személye elég garancia arra, hogy a felolvasások magas színvonalon fognak állani. A vitaestélyek sorrendje, amennyiben a fölkerít és még felkérendő pedagógusoknak nem lesz ellene észrevétele, a következő: **I. Jan. 9.** *Nagy* László. Bevezetés a gyermek esztétikai érdeklődésének fejlődéséhez. Ugyanekkor *Palágyi* Lajos: A versek és olvasmányok tárgyalása esztétikai szempontból. **II. Jan. 23.** Tomcsányiné *Czukrász* Róza és *Migray* József: A fogalmazás az esztétikai nevelés szolgálatában. **III. Febr. 6.** Dr. *Jablónkay* Géza és *Koris* Kálmán: A rajztanítás az esztétikai nevelés szolgálatában. **IV. Febr. 20.** *Rózsa* Ignác: A tanító rajzolási készsége a tanítás és esztétikai nevelés szolgálatában. **V. Márc. 5.** *Szente* Pál: Az énekoltatás az esztétikai nevelés szolgálatában.

Házasság. Szántó Jenő kollegánk, aki a Népmvelők Lapjának egyidőben segédszerkesztője volt, eljegyezte a mult hónapban *Selymes* Ilona kisasszonyt. Ugyancsak az elmúlt hó 31. napján váltott jegyet *Watzka* Mihály derék kar-társunk *Aimeth* Ida kisasszonnyal. Gratulálunk.

Peres Sándor temetése. Dec. 29-én temettük el *Peres* Sándort. A vég-tisztességen a tanügyi világ előkelőségei és közkatonái egyaránt megjelentek.

ugy, hogy a tanítónőképzőintézet udvara nem is tudta befogadni vala mennyit. A kultuszminiszterium részéről ott láttuk: *Tóth* János államtitkárt, *Neményi* Imre és *Radnai* Rezső osztálytanácsosokat, *Kirchner* Béla főigazgatót, a tanfelügyelőség részéről *Mosdóssy* Imre kir. tanácsost, *Korányi* Sándor segéd-tanfelügyelőt és *Chrenkó* Béla tollnokot, a Magyar Tanítók Otthona részéről: *Barca* Albint és *Nagy* Lászlót, a Kisdednevelők Orsz. Egyesülete részéről: *Hagara* Viktort, azonkívül a főváros tanárainak és tanítóinak nagy seregét.

A pap: *Szabó* Aladár dr. szárnyaló beszédben emlékezett meg az elhunyt érdemeiről, aki élete derekán vett búcsút emberszerető álmaitól, hogy az örök álmok honába térjen. Igazán megdöbbenő volt, mikor a koporsóra tekintve olvastuk: „*élt 44 évet.*“ Vagy csak annyit dolgozott, hogy egy hosszú élet érdemeinek is elég lett volna? Igen! Aki pedig annyit tudott dolgozni, mint *Peres* Sándor, annak nagyon kellett szeretnie embertársait s azokat az ügyeket, amelyekért élt. És ezt emelte ki beszédjében munkatársa, az intézet egyik tanára *Kovács* Emil, aki egykori növendéke is volt. Szeretetről, nagy munkaságáról szólt *Baló* József is, aki a képzőtanárok egyesülete nevében; *Végh* József, aki a kisdedvők országos egyesülete részéről mondta el meleg érzéstől áthatott szavait. Aztán a Kerepesi temetőbe indult a koporsós fogat, amelynek koszorúi között ott gyászolt a M. T. Otthonáé is, ama hála és szeretet jeléül, amellyel iránta mint egykori elnökünk, munkatársunk iránt is viseltettünk.

Az első tanító-védő. Az 1907. évi 26. törvénycikk szerint fegyelmi esetben a vádolt tanító kartársai közül is választhat magának védőt. Aligha nem az első ilyenmű eset fordult elő a minap, a solymári állami elemi iskola egyik tanítójának fegyelmi je alkalmából, aki *Száva* János székesfővárosi igazgató-tanítót nevezte meg védőjéül. Mindenesetre jól választott a kolléga, mert *Száva* János nemcsak akarja, hanem tudja is megvédeni társa igazát. Annak is örülünk, hogy egy vidéki esetből kifolyóan fővárosi tanítóhoz fordultak s így az első tanító-védő közülünk került ki.

A Népművelők Könyvtára új szerkesztője: *Weszely* Ödön dr. lett. Mint közismertes, ennek az életrevaló vállalatnak megalapítója s szerkesztője a megboldogult *Peres* Sándor volt. Mintegy tiz esztendő lefolyása alatt harminchárom füzet jelent meg benne kiváló, munkás pedagógusok toliából. A Népművelők Könyvtára valójában a M. T. Otthonának a tulajdona s igazán örülünk, hogy olyan kiváló pedagógust sikerült e vállalat élére állítani, mint *Weszely* Ödön. Tudományos munkássága, irodalmi érdemei tanuskodnak arról, hogy a jól megkezdett alapot egészséges tető alá fog juttatni.

A londoni tanítók és Magyarország. *Golin Mac Donaldné* asszony a minap a *North West* London tanítóegyesületében érdekes fölolvastat tartott a magyarországi tanítórendszerrel, összehasonlítva azt a skóttal. Nagy tetszéssel fogadott fölolvastat végén megpendítette azt az eszmét, hogy a tanítók utazó egyesületet szervezzenek. Szükséges, ugymond, hogy a tanítók meglátogassák a külföldet és tanulmányozzák az idegen országokat és népeket. Különösen Magyarországra hívta föl a londoni tanítók figyelmét. *Colin Mac Donaldné* egyébként is mindent megtesz, hogy a turisták mind nagyobb számmal keressék föl Magyarországot. — Az az impressziók, hogy a sokkal jobban fizetett angol kollégák, kedvezményes vasuti jeggyel fogják megtenni, vagy állami támogatással ezt az utazást. Nekünk magyar tanítóknak még hazai föld megismerésére sem adnak semmi kedvezményt. Széles horizont — szük látókör! Bölcs fejek — szatőcpolitika.

Halálozás. Az elmúlt hó folyamán két fővárosi kartársunkat ragadta el a halál. Az egyik *Takács* Ferenc, aki negyven éves, a másik: *Császár* Lajos, aki 50 éves korában halt meg.

Szomorú kötelesség regisztrálnunk ezeket a gyászos eseteket, de az sem mondható fölemelőnek, hogy az elhunytak barátai közül senki sem akadt, aki rövid életrajzukat megírva, beküldte volna hozzánk. Ennyivel tartoznánk önmagunknak és egymásnak. Ki őrzi meg emlékét egy névtelen harcosnak, ha mimagunk sem tesszük. A jövőben erre nézve mindenkit megkérünk e helyen s ez alkalomból.

Nyomatott *Neuwald* Illés utódai könyvnyomdájában Bpest, VIII, Üllői-ut 48.